

Souhrnná teritoriální informace:

Turkmenistán

Zastupitelský úřad 22. 7. 2021 13:32

Turkmenistán je země s rozlohou 488,1 tisíc km², z toho poušť 390 tisíc km² (80 %); zavlažovaná půda 1,3 mil. ha. Podnebí je mírně kontinentální, průměrná teplota v lednu mínus 4°C, v červenci teplota dosahuje v průměru +28°C s lokálním maximem až do + 40-50°C, roční srážky dosahují od 80 mm na severovýchodě do 300 mm v horách. Země je převážně pouštní s intenzivním zemědělstvím v zavlažovaných oázách a se značným nerostným bohatstvím v podobě zemního plynu a ropy. Mezi hlavní zemědělské plodiny patří bavlna (převážně na vývoz) a pšenice (pro vnitřní spotřebu). Ačkoli zemědělství tvoří přibližně 10% HDP, i nadále zaměstnává téměř polovinu praceschopného obyvatelstva.

Přístup autoritářského režimu současného prezidenta Gurbanguly Berdymuchammedova k ekonomické reformě je velmi opatrný a do jisté míry spoléhající na to, že příjmy z vývozu zemního plynu a bavlny pomohou k udržení neefektivní a značně zkorumpované ekonomiky. Vláda představila plán privatizace části (33) státních podniků dle Strategie řízení a reformování státních podniků TM na roky 2021-2025. Byly také schváleny:

- 1 Program rozvoje systému autorského práva na roky 2021-2025
- 1 Program rozvoje energetické diplomacie na roky 2021-2025
- 1 Národní program aktivit pro genderovou rovnost na roky 2021-2025
- 1 Národní strategie pro rozvoj obnovených energetických zdrojů do roku 2021-2030.

Cílem těchto iniciativ se uvádí zlepšení úrovně života národu, zavádění moderních IT-technologií do každé sféry, ale dosavadní praxe ukazuje, že to všechno zůstává pouze na papírech a jakékoliv reformy probíhají velmi pomalu.

Celkové vyhlídky na zlepšení ekonomické svobody v zemi nejsou zatím příliš povzbuzující, a to zejména kvůli přetrvávající korupci, omezenému vzdělávacímu systému, vládnímu zneužívání příjmů z těžby zemního plynu a ropy a v neposlední míře kvůli neochotě Ašchabadu přijmout tržně orientované reformy. Značná část ekonomických statistik Turkmenistánu není dostupná. Současná vláda zavedla státní agentury pro statistiku, nicméně údaje o HDP a další zveřejňované údaje jsou značně zkreslené. Prezidentu Berdymuchammedovovi se od svého zvolení podařilo

sjednotit dvojí směnný kurs domácí měny a snížit státní dotaci na benzín. Zároveň podpořil rozvoj cestovního ruchu vytvořením turistické zóny na pobřeží Kaspického moře. Přestože jsou zahraniční investice podporovány a k jistému zlepšení makroekonomické politiky přeci jenom došlo, i tak brání řada byrokratických překážek povzbuzení zahraničních obchodních aktivit v zemi.

Základní údaje	
Hlavní město	Ašchabad
Počet obyvatel	6,0 mil.
Jazyk	oficiální jazyk turkmenština, široce rozšířena ruština
Náboženství	islám 93 %
Státní zřízení	prezidentská republika
Hlava státu	Gurbanguly Berdymuchammedov
Hlava vlády	Gurbanguly Berdymuchammedov
Název měny	manat
Cestování	
Časový posun	UTC/GMT+5
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	Václav Jílek
Ekonomický úsek	Commerce_Tashkent@mzv.cz
Konzulární úsek	uzbekistan@mzv.cz
CzechTrade	ne
Czechinvest	ne
Ekonomika	
Nominální HDP (mld. USD)	99,2
Hospodářský růst (%)	-1,1
Inflace (%)	8,0
Nezaměstnanost (%)	4,4

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

4 Kulturní a obchodní jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchrana, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Turkmenistán /Туркменистан/

Hlavou státu je prezident Gurbanguly Berdymuchammedov, který je zároveň předsedou vlády (Kabinetu ministrů) a vrchním velitelem ozbrojených sil. Prezidentské volby se konaly 12. února 2017. Prezidentských voleb se zúčastnili kandidáti ze tří politických stran. G. Berdymuchammedov získal ve volbách 97,69 % hlasů a byl zvolen na dalších 7 let do roku 2024. Prezident vydává výnosy a nařízení mající platnost na celém území země, podepisuje popř. zamítá zákony, přijaté parlamentem, jmenuje a odvolává představitele státní správy, řídí realizaci zahraniční politiky atd.

Vláda:

Kabinet ministrů Turkmenistánu - Türkmenistanyň ministrler kabineti

Prezident a Předseda Kabinetu ministrů - Gurbanguly BERDYMUHAMMEDOV

Místopředsedové Kabinetu ministrů:

- 1 Šachym ABDRACHMANOV
- 1 Čarymurad AMANOV
- 1 Serdar BERDYMUHAMMEDOV
- 1 Mamedmurad GELDYNIJAZOV
- 1 Šamuchammed DURDYLIJEV
- 1 Čary KLYČEV
- 1 Machrydžemal MAMEDOVA
- 1 Rašid MEREDOV
- 1 Gadyrgeldy MUŠŠIKOV
- 1 Bajramgeldy OVEZOV
- 1 Esenmurad ORAZGELDYEY

Ministři:

- 1 Allanur ALTYJEV - Ministr zemědělství a ochrany životního prostředí
- 1 Rachim GANDYMOV - Ministr stavitelství a architektury
- 1 Atageldy ŠAMURADOV - Ministr kultury
- 1 Begeň GUNDOGDYJEV - Ministr obrany
- 1 Muchammedgeldy SERDAROV - Ministr financí a ekonomiky
- 1 Orazgeldy KURBANOV - Ministr vzdělání
- 1 Čarymurad PURČEKOV - Ministr energetiky
- 1 Rašid MEREDOV - Ministr zahraničních věcí
- 1 Nurmuchammed AMANPEPEV - Ministr zdravotnictví a zdravotnického průmyslu
- 1 Bajmurad ANNAMAMEDOV - Ministr průmyslu a stavební výroby
- 1 Mamedchan ČAKYJEV - Ministr vnitra
- 1 Begmurad MUCHAMMEDOV - Ministr spravedlnosti
- 1 Muchammedsejid SILAPOV - Ministr práce a sociální ochrany
- 1 Kurbanmurad ANNAJEV - Ministr národní bezpečnosti
- 1 Rasul REDŽEPOV - Ministr textilního průmyslu
- 1 Orazmurad KURBANNAZAROV - Ministr obchodu a vnějších ekonomických vztahů
- 1 Gulmurad AGAMURADOV - Ministr pro tělovýchovu a mládež

1.2 Zahraniční politika země

Turkmenistán je jednou z nejvíce uzavřených zemí SA, což značně komplikuje analýzu zahraniční a vnitřní politiky země. Jelikož Turkmenistán není členem většiny regionálních sdružení - EAEU, CSTO, SCO, je podstatná část zahraniční politiky založena na obchodních a ekonomických vztazích. Nejvýznamnějším dovozcem turkmenských zboží zůstává Čína. Na dodávkách plynu přes magistralní plynovod SA-Čína podílí Turkmenistán skoro 80 %.

V oficiální rétorice turkmenská vláda neustále zdůrazňuje neutrální postavení země. Turkmenistán navázal diplomatické styky s více než 130 zeměmi světa a je členem 40 mezinárodních organizací. Mezi ně patří OSN, SNS, OES; finanční instituce - Mezinárodní měnový fond, Asijská rozvojová banka, Evropská banka pro obnovu a rozvoj atd. Země je smluvní stranou více než 120 mezinárodních smluv.

Turkmenská ekonomika velmi záleží na objemech vývozu ropy a plynu a proto tato oblast značně ovlivňuje i zahraniční politiku země. Po prudkém snížení objemů dovozu turkmenského plynu do Ruska, turkmenská vláda začala intenzivně rozšiřovat spolupráci s Čínou, Ázerbájdžánem a Tureckem. V lednu 2021 podepsali ministři zahraničních věcí Turkmenistánu a Ázerbájdžánu Memorandum o vzájemném porozumění s cílem společného průzkumu, těžby a osvojení naleziště Dostluk, o který projevovala zájem turecká strana s ohledem na vstup Turkmenistánu a Ázerbájdžánu do Turkické rady.

1.3 Obyvatelstvo

K 1.2.2021 byl počet obyvatel odhadován na přibližně 6,0 milionu. Roční přírůstek obyvatelstva měl v roce 2020 dosáhnout 1,54 %, hustota obyvatelstva činila 11,7 člověk/m². Podíl městského obyvatelstva v r. 2020 dosáhl 53,0 %. V Turkmenistánu žije více než 100 národností, z toho 79 % Turkmenů, 9,4 % Uzbeků, 3,2 % Rusů, 2,7 % Kazachů, po 0,8 % Arménů, Ázerbájdžánců a Tatarů, 0,2 % Ukrajinců. Turkmeni se dělí na 7 velkých a 24 malých kmenů:

- 1 Tekke - střední Turkmenistán
- 1 Ersary - jihovýchodní Turkmenistán
- 1 Yomud - západní Turkmenistán
- 1 Göklen - jihozápadní Turkmenistán
- 1 Salor - východní Turkmenistán
- 1 Saryk - jižní Turkmenistán
- 1 Čoudor - severní Turkmenistán

Náboženské složení:

- 1 Islám - převážně sunité hanafitského ritu - 93 %
- 1 pravoslavní 6,5 %
- 1 ostatní 0,5 %

V souladu s ústavou je státním jazykem **turkmenština**, která patří k turkotatarské skupině indoevropských jazyků. Dalším nejpoužívanějším jazykem je ruština (jazyk etnického styku - používaný 38 % obyvatelstva). Cílem státního programu „Jazyk“ je dosáhnout ovládnutí turkmenštiny, ruštiny a angličtiny.

Turkmenistán se dělí na 5 **administrativně-ekonomických oblastí** (velajátů):

- 1 Achalský (administrativní centrum Eněv)
- 1 Balkánský (Turkmenbaši)
- 1 Dašoguzský (Dašoguz)
- 1 Lebapský (Turkmenabad)
- 1 Maryjský (Mary).

Velajáty se dále dělí na etrapy (okresy, resp. rajóny). V zemi je 20 měst a 46 menších sídelních útvarů.

2 Ekonomika

Podkapitoly:

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

2.1 Základní údaje

Podle turkmenských oficiálních údajů dosahoval reálný růst HDP v roce 2020 úrovně 5,8 %. Světová banka ale zaznamenala pokles turkmenské ekonomiky -1,1 %. Průměrná inflace v roce 2020 byla odhadována na 8,0 %, čemuž předcházelo postupné oslabení turkmenského manatu vůči USD a následné zvyšování cen dovoзовého zboží. Pokud jde o jednotlivé sektory ekonomiky, tak růst v průmyslovém sektoru tvořil 4,1 %, v obchodním sektoru 14,2 %, v dopravním sektoru 10,1 %. Výše HDP v paritě kupní síly dosáhla v roce 2020 121,8 mld. USD.

Podle odhadů Světové banky se ale očekává, že HDP země v roce 2021 znovu vzroste díky velkým dodávkám plynu do Číny. ČLR je v současnosti jejím největším exportním trhem, zejména s plynem, i když dodávky zemního plynu do Ruska byly v roce 2019 obnoveny.

V podnikatelské sféře dominují státní monopolní podniky. Turkmenická ekonomika je založena na intenzivním zemědělství v zavlažovaných oázách, značných ropných zdrojích a zásobách zemního plynu (4. místo ve světě podle zásob).

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022
Růst HDP (%)	2,5	3,0	-1,1	3,2	2,6
HDP/obyv. (USD/PPP)	13 510,0	13 950,0	13 630,0	14 070,0	14 480,0
Inflace (%)	17,5	15,0	8,0	15,0	14,5
Nezaměstnanost (%)	3,8	3,7	4,4	N/A	N/A
Export zboží (mld. USD)	9,6	10,4	7,5	11,5	12,3
Import zboží (mld. USD)	2,4	3,0	1,4	2,1	3,4
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	7,2	7,4	6,1	9,4	8,8
Průmyslová produkce (% změna)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Populace (mil.)	5,9	5,9	6,0	6,1	6,2
Konkurenceschopnost	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	6/7	7/7	7/7	7/7	N/A

Zdroj: EIU, OECD, WEF

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Vládní výdaje dosáhly za poslední tři roky 15,0 % HDP a deficit rozpočtu činil v průměru -1,1 % HDP. Veřejný dluh tvoří 29,5 % HDP. Příliv přímých zahraničních investic v roce 2020 dosáhl výše 2,2 mld USD.

Na světovém rejstříku ekonomické svobody získal Turkmenistán 47,4 bodů, což ho řadí až na 167. místo indexu svobodných ekonomik v roce 2021. Jeho celkové skóre se zvýšilo o 0,9 bodu, a to především z důvodu zlepšení vlastnických práv. Turkmenistán je na 37. místě mezi 40 zeměmi v asijsko-pacifickém regionu a jeho celková pozice je pod regionálním a

Veřejné finance	
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-0,8
Veřejný dluh (% HDP)	29,5
Bilance běžného účtu (mld. USD)	3,0
Daně	
PO	8 % / 20 %

světovým průměrem. Při absenci silného soukromého sektoru a ekonomické svobody stát udržuje monopolní kontrolu v celé ekonomice.

FO	10 %
DPH	15 %

2.3 Bankovní systém

Centrální banka Turkmenistánu plní klasickou roli centrální banky v systému. Komerční banky jsou rozděleny do dvou základních skupin:

Státní banky:

- 1 Státní banka pro zahraniční ekonomické záležitosti Turkmenistánu
- 1 Státní rozvojová banka Turkmenistánu
- 1 Státní komerční banka "Turkmenbaši"
- 1 Státní komerční banka "Turkmenistan"
- 1 Státní komerční banka "Halkbank"
- 1 Státní komerční banka "Prezidentbank"
- 1 Státní komerční banka "Dajchanbank"

Akciové komerční banky:

- 1 Akciová komerční banka "Senagat"
- 1 Akciová komerční banka "Rysgal"
- 1 Mezinárodní akciová banka "Garagum"
- 1 Turkmeno-turecká akciová komerční banka pobočka
- 1 pobočka banky "Saderat Iran"

2.4 Daňový systém

Daňový systém v Turkmenistánu rozeznává následující druhy daní:

- 1 daň z příjmu právnických osob - 8 % pro rezidenty a 20 % pro státní a zahraniční společnosti
- 1 daň z příjmu fyzických osob (pobývajících v Turkmenistánu 183 dnů a více) - 10 %
- 1 odvody penzijního pojištění
- 1 srážkové daně za platby do zahraničí
- 1 nepřímé daně
- 1 další daně (daň z nemovitosti, daň z těžby nerostného bohatství, spotřební daň, daň z reklamy, daň z parkovného, daň z prodeje automobilu, příspěvek do Státního fondu rozvoje zemědělství)
- 1 příspěvek do Fondu rozvoje Ašchabádu, daň z převodu)
- 1 daň z přidané hodnoty 15 %.

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

Podkapitoly:

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s EU

Mezi největší obchodní partnery TM v roce 2020 patřila Evropská unie: dovoz z EU - 19 %, vývoz do EU - 4 %. TM export do EU tvoří zejména nerostná paliva, minerální oleje, bavlna, hnojiva, šelak, gumy atd. TM import z zemí EU zahrnuje kotle, stroje, výrobky ze železa a oceli, vozidla a farmaceutické výrobky. Značný podíl na vzájemném obchodu má Německo, Francie a Itálie.

Obchodní výměna s EU (mil. EUR)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z EU (mil. EUR)	437,1	555,0	584,4	N/A	N/A
Import do EU (mil. EUR)	214,4	375,3	278,1	N/A	N/A
Saldo s EU (mil. EUR)	-222,7	-179,6	-306,3	N/A	N/A

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy s ČR

Vzájemný obchod ČR s UZ pohybuje kolem 8,7 mil. USD ročně. V obratu obchodu výrazně převažuje dovoz bavlny, textilních výrobků, pletené a háčkované oděvy. ČR má diverzifikovanější export do TM (zejména reaktory, kotle, nábytek, lůžkoviny, elektrické přístroje, rostliny a jejich semena), který každoročně roste.

Obchodní výměna s ČR (mil. EUR)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z ČR (mld. CZK)	0,1	0,2	0,2	N/A	N/A
Import do ČR (mld. CZK)	0,0	0,0	0,0	N/A	N/A
Saldo s ČR (mld. CZK)	-0,1	-0,2	-0,2	N/A	N/A

Zdroj: ČSÚ

3.2 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

Bilaterální vztahy mezi Turkmenistánem a Evropskou unií se řídí **prozatímní Dohodou o obchodu a otázkách s obchodem souvisejících** (vstoupila v platnost v srpnu 2010), jejíž platnost by měla být ukončena ratifikační dohodou o partnerství a spolupráci (PCA) v jednotlivých členských státech EU a v závěru Evropským parlamentem. V rámci dohody se pořádají každoroční zasedání dvoustranného společného výboru za účelem projednání klíčových aspektů vztahů EU-TM. Dohoda zahrnuje široké spektrum otázek, jako je obchod, ekonomika, realizace strategie EU pro SA, politický a ekonomický rozvoj.

Smlouvy s ČR

Smlouva mezi Českou republikou a Turkmenistánem o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku z 18. 3. 2016

Protokol o spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky a Ministerstvem ekonomiky a financí Turkmenistánu z 9. 9. 1993

3.3 Rozvojová spolupráce

Dosavadní projekty EU v Turkmenistánu jsou zaměřeny převážně na:

- 1 hospodářské reformy
- 1 tržní a regulační reformy
- 1 vzdělávání a budování kapacit
- 1 řádnou správu věcí veřejných a právní stát
- 1 podporu občanské společnosti
- 1 zemědělství a rozvoj venkova

Pomoc EU Turkmenistánu v hodnotě 37,0 mil. EUR v programovém období 2014-2020 byla zaměřena především na rozvoj lidského potenciálu, kapitálu, a to zejména na vzdělávání a odbornou přípravu. Turkmenistán se podílí na několika probíhajících regionálních, tematických a dvoustranných programech. Příkladem může být úspěšná účast Turkmenistánu v programu poskytnutí podpory malým a středním podnikům Implementation of Enterprise Growth Programme (EGP) and Business Advisory Services (BAS) v celkové hodnotě 2 650 000, 00 eur na období prosinec 2014 - prosinec 2017.

V roce 2019 byla podepsána smlouva s Mezinárodním obchodním centrem (International trade center - ITC) o zahrnutí Turkmenistánu do programu **Ready4Trade** v hodnotě 15,0 mil. EUR na období 2020-2023. Je to Evropskou unií financovaný program, jehož cílem je podpora investic, konkurenceschopnosti a obchodu ve Střední Asii, a tím přispět k udržitelnému a inkluzivnímu hospodářskému rozvoji v regionu. Toho bude dosaženo zvýšením transparentnosti přeshraničních požadavků, odstraněním regulačních a procedurálních překážek, posílením schopnosti podniků dodržovat obchodní formalities a normy; zlepšením přeshraničního elektronického obchodu. Projekt bude realizovat ITC v úzké spolupráci s národními partnery.

3.4 Perspektivní obory (MOP)

Příležitosti pro český export

Důlní, těžební a ropný průmysl

Turkmenistán disponuje jedněmi z největších zásob zemního plynu ve světě. V kontextu poměrně komplikovaných vztahů s Ruskem a Iránem v letech 2016 resp. 2017 byl vývoz turkmenského plynu zastaven nejenom do zmíněných dvou zemí, ale rovněž dále na západ do Evropy. I když byly uvedené dodávky plynu do Ruska obnoveny v roce 2019 prioritou pro Turkmenistán pak se stalo posílení vývozu plynu také i do Číny, a to prostřednictvím tzv. linie D středoasijsko-čínského plynovodu, který by mohl v budoucnu přepravovat 30 mld. m³ ročně, čímž celková roční kapacita vývozu plynu z Turkmenistánu do Číny by dosáhla řádově 60 mld. m³. Výstavba a modernizace systému těžby a tranzitu zemního plynu vytváří možnosti pro zahraniční dodavatele odpovídajících technologií. Nemalý důraz je zároveň kladen i na zpracování uhlovodíků ještě na území Turkmenistánu, tj. výrobu benzínu, nafty a maziv.

Energetický průmysl

Turkmenistán může vyrábět řádově 20 TWh elektrické energie ročně. Národní strategie rozvoje energetického sektoru Turkmenistánu do r. 2020 a Strategie energetické diplomacie TM na roky 2021-2025 počítá s dosažením roční produkce 48 TWh, z čehož vývoz by měl představovat 13 TWh. Kromě výstavby a modernizace elektráren s paroplynovým cyklem je na pořadu dne zejména výstavba a modernizace vysokonapěťových přenosových sítí s cílem realizace projektu TUTAP zaměřeného na vývoz elektřiny z Turkmenistánu přes Uzbekistán, Tádžikistán, Afghánistán až do Pákistánu. Hodnota celkových investic do rozvoje energetiky je odhadována na 5 mld. USD, z čeho 1,6 mld. USD již v roce 2018 investovalo Turecko.

Obranný průmysl

Probíhá postupné doplňování výzbroje a modernizace armádních a bezpečnostních složek v souvislosti s posilováním vnější a vnitřní bezpečnosti země. Turkmenistán sousedí s Afghánistánem, což vyžaduje, aby země vždycky byla připravena k různým situacím, spojeným s možným proniknutím bojovníků. Turkmenistán posiluje nákupy obranné techniky a zpevňuje schopnosti armády. Smlouvy o nákupech

obránné techniky byly uzavřeny s Běloruskem, Bulharskem, Českou republikou, Slovinskem, Tureckem a Čínou. Možné dodávky se mohou odehrávat zejména v rovině technologicky náročnějších systémů používaných jednotlivými druhy pozemních vojsk a protivzdušné obrany.

Textilní a obuvnický průmysl

Turkmenistán je jedním z největších světových vývozců bavlny. Je kladen důraz na modernizaci a zvýšení kapacity zpracování bavlny, výroby bavlněné příze, látek a textilních výrobků. Do roku 2020 byl realizován program rozvoje textilního průmyslu a obchodu Turkmenistánu s cílem modernizace textilních závodů, zvýšení výroby textilních výrobků a koberců v hodnotě 2 mld. USD. V důsledku uvedení do provozu nových textilních podniků došlo ke zvýšení zpracovatelské kapacity tohoto odvětví na 300 tis. tun bavlněného vlákna ročně. Předpokládá se implementace programu výrobního a technického vybavení textilních podniků do roku 2025 v celkové hodnotě 300 mil. USD.

Dopravní průmysl a infrastruktura

Turkmenistán si z hlediska mezinárodní dopravy snaží udržet svůj význam tranzitní země, a to zejména prostřednictvím vybudovaného v roce 2014 dopravního koridoru umožňujícího přístup z Kazachstánu přes území Turkmenistánu do Iránu. Dílčí hodnota předmětného projektu představovala na území Turkmenistánu přibližně 170 mil. USD, z čehož 125 mil. USD bylo profinancováno ze zdrojů Asijské rozvojové banky a zbytek na úkor státního rozpočtu. Významnou roli hrála výstavba intermodálních logistických center, a to zejména v návaznosti na budování přístavů na pobřeží Kaspického moře.

4 Kulturní a obchodní jednání

Podkapitoly:

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

4.1 Úvod

Objem zahraničně-obchodní relace je minimální, vymahatelnost práva je problematická. Soudní procesy trvají dlouhé roky. Úroveň byrokracie je enormní, rozsáhlá korupce je přítomná na všech výkonných úrovních. Informace, co se v zemi skutečně děje, jsou velmi omezené. Distribuční a prodejní kanály nejsou zdaleka na úrovni odpovídající dnešní době např. v zemích EU. Řada prodejců zboží dováženého ze zahraničí si zároveň zajišťuje jeho dovoz

4.2 Oslovení

Co se týče navázání komunikace s turkmenskou stranou, je důležité mít osobní kontakt. Bez osobního jednání obtížně dojde k výraznějšímu posunu při navázání obchodních vztahů nebo projednání kontraktu. V písemné podobě je vhodnější volit formální přístup, např. zaslat e-mailem naskenovaný dopis.

Z elektronických forem komunikace se v zemi výrazně více využívá mobilní telefon. Standardním způsobem sjednání schůzky je formální oslovení v dostatečném předstihu, následné zjištění telefonního kontaktu na osobu, která má organizaci schůzky na starosti. S danou osobou pak dojednat termín a místo schůzky. V předstihu cca týden se připomenout. Je potřebné počítat s možností změny místa a času schůzky na poslední chvíli (včetně přesunutí do večerních hodin). Klíčovým zadáním přípravy na schůzku je zjištění, se kterou konkrétní osobou má smysl jednat.

4.3 Obchodní schůzka

Turkmeni jsou v převážné většině muslimové sunnitského vyznání. Význam víry zesiluje a vytlačuje dřívější relaxovaný post-sovětský přístup k omezením, daným islámem. Nedoporučujeme plánovat jednání s TM partnery v době Ramadánu, který dodržuje stále více Turkmenů. Stejně tak není vhodné směřovat jednání na páteční poledne/brzké odpoledne. Pracovní doba začíná cca od devíti, polední pauza trvá přes hodinu, ale na druhé straně se často pracuje až do pozdních večerních hodin.

Specifickou kategorií je hlavní město Ašchabad, které je v podstatě nově vybudovaným administrativním centrem země, které slouží jako hlavní místo k distribuci financí, získaných z těžby ropy a nerostných surovin. Jsou v něm koncentrovány státní instituce, ministerstva, vedení polostátních firem, které se vyznačují direktivním přístupem v rozhodování. Vyjednávání s Turkmeny se v mnohém odlišuje od středoevropských zvyklostí. Není vhodné přeceňovat případné projevy přátelství (někdy spojené se společnou konzumací alkoholu).

TM partneři se na jednání připravují především v rovině zjištění s kým budou jednat, výrazně méně pak zjišťují záležitosti, spojené s technickými parametry nabízeného zboží/služeb. Jednání usnadňuje, pokud je vedoucí českého týmu muž. Při klíčových jednáních je na české straně důležitá přítomnost CEO nebo zástupce nejvyššího managementu. Starší věk je vnímán uctivěji, nicméně s příchodem mladé a vzdělané generace se začíná prosazovat větší věková rovnost.

Místo schůzky: Pokud ke schůzce dochází v kanceláři, může se jednat o čistě formální jednání, pokud TM strana navrhne jednání v jiných prostorách, často jde o pozitivní signál a významný posun vpřed. Co se týče nabízení alkoholu během jednání, velice záleží na národnosti a religiozitě partnera, nicméně pokud se jednání odehrává v administrativní budově, není to zvykem. Pokud dojde k setkání v restauraci, pak

zatímco v některých případech je to téměř v yžadováno, v jiných by to pravověrný muslim považoval za urážku. Tuto otázku doporučujeme nechat na rozhodnutí partnera, jehož rozhodnutí bude také značně ovlivňovat, zda se z TM strany účastní sám, nebo je přítomno více osob. Pouze pokud dojde k navázání dlouhodobé spolupráce, může dojít k pozvání domů.

Dresscode: Dress kód je obdobný jako v ČR, dámy by měly volit více konzervativní oblečení.

Vizitky: Zejména pracovníci TM státní správy poskytují své vizitky, na druhé straně od Vás budou očekávat poskytnutí Vašich kontaktů (vizitku).

Výměna dárků: Ohledně výměny dárků je dobré se na tuto možnost

4.4 Komunikace

Komunikačním jazykem je ruština, angličtina výrazně méně. Pokud nevládnete plynně ruštinou, je přítomnost tlumočnicka nutná. Při komunikaci se státní správou se dokumenty vypracovávají hlavně v turkmenštině a pak už v ruštině.

Při dlouhodobé přítomnosti je lepší, pokud komunikaci s koncovými zákazníky zajišťuje místní zástupce. V komunikaci s Turkmény doporučujeme dávat přednost osobnímu kontaktu, případně telefonátu. E-mailové komunikaci je přikládán menší význam, i když se to postupně mění. Veškerá elektronická či písemná komunikace by měla mít za cíl dosáhnout osobní schůzky. První jednání většinou proběhne v Turkmenistánu, následně je vhodné pozvat partnery do ČR.

Co se týče komunikačních tabu, jednoznačně není vhodné se kriticky vyjadřovat ke státnímu zřízení v Turkmenistánu a zejména k osobě národního lídra a prezidenta Gurbanguly Berdymuchemdova. Dále doporučujeme vyhnout se otevírání politických otázek, jako např. transparentnost prezidentských voleb, vztahů se sousedními zeměmi. Citlivá jsou také témata islámského extremismu.

4.5 Doporučení

V Turkmenistánu, pokud jde o očekávání rychlého či bezproblémového průběhu čehokoliv, je nezbytná notná dávka tolerance a trpělivosti. Při jednáních je nutno počítat s tím, že korupce a nepotismus, složitý byrokratický systém a nepřehledné předpisy budou příčinou častých zdržení, změn činěných na poslední chvíli bez předchozího ujednání, a průtahů ve vyřizování i velice běžných záležitostí. Čas nemá pro Turkmény zvláštní důležitost; na přesné dodržování termínů, plnění dohod nebo časů schůzek se nelze spoléhat. V průběhu jednání je třeba zachovávat trpělivost; nenechat se odradit dlčím neúspěchem, důležité je udržování stálého kontaktu s partnerem. Je nutno mít na paměti, že Turkmeni dávají přednost osobnímu jednání před korespondencí. Místní tlumočnick, je-li důvěryhodný, může na partnera působit pozitivním dojmem.

Řada výše postavených Turkmenů, např. v soukromém sektoru, angličtinu na určité úrovni ovládá. Nabídku služby, daru, často i běžného pohostinství, je normální nejprve „skromně“ odmítnat, a přijmout až na naléhání nabízejícího; teprve opakované odmítnutí je obvykle bráno jako vážně míněné.

4.6 Státní svátky

Státní svátky:

Hlavní státní svátek - **27. říjen - Den nezávislosti Turkmenistánu**, další významnější svátky:

- 1 1.1. Nový rok
- 1 12.1. Den památky
- 1 19.2. Den státní vlajky
- 1 8.3. Mezinárodní den žen
- 1 21. – 22.3. Svátek jara "Novruz bajram"
- 1 9.5. Den vítězství
- 1 18.5. Den obrody a jednoty
- 1 6.10. Den vzpomínek na zemřelé
- 1 27.- 28.10. Den nezávislosti Turkmenistánu
- 1 12.12. Den neutrality Turkmenistánu
- 1 „Kurban bajramy“ – každý rok přesné datum určuje Kabinet ministrů Turkmenistánu

- 1 „Oraza bajramy“ – přesné datum se určuje na základě prezidentského výnosu

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

5.1 Vstup na trh

Je možné navazovat kontakty s celou řadou obchodních firem. Vždy je však důležité při uzavírání konkrétního obchodního případu ověřit, zda: - daný výrobek nespadá mezi ty, u kterých je dovoz resp. vývoz státem regulován (nutnost speciální licence, obchod vyhrazen pouze pro některé organizace, vývoz, dovoz či přeprava zakázány; má partner k obchodování s nabízenou komoditou opravdu přístup a oprávnění; má partner reálnou možnost získat volně směnitelnou měnu; má vlastní devizový účet a dostatek domácí měny pro směnu; zda je možné nakoupit za ni zboží, nebo služby dále obchodovatelné – např. na surovinové burze exportní komodity. Využívání místních zástupců je možné a řada firem tuto praxi uplatňuje. Pro prosazení nabízeného zboží v Turkmenistánu jsou důležité osobní kontakty. Nelze stavět své obchodní aktivity pouze na zaslání e-mailů a odkazech na internetové stránky. Pokud turkmenský obchodník o nabídku či kontakt nemá zájem, nereaguje. Obdobně se chová, jestli zasláné nabídce nerozumí. Pro komunikaci s partnerem je nutná dobrá znalost ruštiny, používání jiných jazyků, jak v písemném, tak ústním projevu, může způsobit problémy.

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Zákon o podnicích z 15. 6. 2000 umožňuje vznik následujících podnikatelských subjektů:

- 1 státní podnik
- 1 individuální podnikatel
- 1 družstevní podnik
- 1 společný podnik
- 1 podniky nevládních veřejných organizací
- 1 ekonomické společenství
- 1 akciová společnost.

Velikost základního kapitálu neformálně nesmí být menší než 100 tisíc USD (někdy i 200 tisíc USD). V zákonech se uvádí suma o velikosti 5 tisíc manat, ale to je jenom formálně. Poplatek pro registraci činí 8 tisíc manat (2800-3000 USD) a platí se pouze po rozhodnutí Státní komise o registraci. Zakládající dokumenty mohou být připraveny buď samotnými zakladateli, nebo po dohodě s nimi třetími stranami (poradenská centra, advokátní kanceláře atd.). Můžete se obrátit na nejbližší divizi obchodní a průmyslové komory, jejíž specialisté na smluvním základě vypracují potřebné dokumenty. Informace o základních dokumentech a pravidlech registrace podniku v Turkmenistánu je na www.turkmenbusiness.org (Zákon o podnicích TM).

5.3 Marketing a komunikace

Reklamní a propagační činnost lze provádět v Turkmenistánu zcela standardními postupy, tj. s využitím tisku, rozhlasu, televize, reklamních ploch na veřejných prostranstvích – billboardů, bannerů atp. V Turkmenistánu jsou běžné plakátové nebo elektronické poutače atd. Kromě toho zde působí několik reklamních, marketingových a consultingových společností.

Efektivní reklamou a propagací v TM je pro české firmy jejich účast na specializovaných výstavách i veletrzích. Přehled těchto propagačních akcí na příslušný rok je publikován na internetových stránkách Obchodně-průmyslové komory TM. Také velvyslanectví podporuje české firmy v případě jejich zájmu o účast na veletrzích.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Turkmenistán v oblasti ochrany duševního vlastnictví přijal několik zákonů odpovídajících mezinárodním standardům. Kromě Ústavy, občanského zákoníku a mezinárodních smluv přijal Turkmenistán zvláštní předpisy upravující tuto problematiku. Patří zde zákony "o vynálezech", "o průmyslových vzorech" a "o ochranných známkách". Turkmenistán se připojil k následujícím mezinárodním smlouvám:

- 1 Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví
- 1 Pařížská úmluva na ochranu duševního vlastnictví
- 1 Smlouva o patentové spolupráci
- 1 Euroasijská patentová úmluva
- 1 Protokol k Madridské dohodě o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek

5.5 Trh veřejných zakázek

U veřejných zakázek jsou uplatňována následující pravidla:

Pokud jde o dodávky podle jedné smlouvy přesahující hodnotu ekvivalentu 100 000 USD, je možno realizovat zakázku pouze na základě tendrového řízení. Pokud je hodnota dodávky podle jedné smlouvy nižší než ekvivalent 100 000 USD provádí se výběr dodavatele na základě výběrového řízení. Tendrové řízení provádí komise, kterou zřizuje objednatel, pokud hodnota zakázky nepřevyšuje ekvivalent 1 milionu USD. Pokud převyšuje tuto hodnotu, musí složení komise odsouhlasit vláda.

Tendry jsou otevřené nebo uzavřené. Otevřených tenderů se může zúčastnit každý, uzavřené jsou výjimečné a vyhláší se se souhlasem vlády, resp. příslušného místopředsedy. Oznámení o tenderu vyhlásí pracovní orgán nejpozději 30 dnů předem, a to v hromadných sdělovacích prostředcích. Následuje předložení tendrové nabídky a zaslání tendrové dokumentace zájemci o účast v tenderu. Tendrová dokumentace musí obsahovat: instrukci pro účastníka tendru, technickou část, obchodní část, předběžný návrh smlouvy. Poté pracovní orgán provede předběžný kvalifikační výběr, který schválí tendrová komise. Následuje hodnocení. Výsledky se publikují do tří dnů v hromadných sdělovacích prostředcích.

Tendry financované ze zahraničních úvěrů jsou prováděny podle pravidel Světové banky, případně mezinárodní banky poskytující úvěr.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

Systém soudní moci se řídí Zákonem Turkmenistánu O soudech z 25. 9. 2012 a skládá se z následujících instancí:

- 1 Nejvyšší soud
- 1 Arbitrážní soud
- 1 Městský soud Ašchabadu
- 1 Soudy velajatů, etrapů, shakherů, obasů a gengeshů (oblastní, okresní a nižší úroveň)
- 1 Vojenské soudy

Základem turkmenského obchodního soudnictví je Arbitrážní soud, sídlící v hlavním městě Ašchabadu. Tyto soudy jsou příslušné pro řešení hospodářských sporů mezi podnikatelskými subjekty jako soud první instance, pokud zákon nestanoví jinak. Spory podle tohoto zákona se řeší podle turkmenského práva. Skládá se z předsedy a soudců Arbitrážního soudu.

Arbitrážní soud ve své činnosti:

- 1 posuzuje a řeší spory vyplývající z hospodářských a právních vztahů v oblasti řízení a dalších záležitostí, které patří do jeho působnosti;

- 1 zvažuje případy úpadku právnických a fyzických osob;
- 1 studuje a shrnuje praxi aplikace soudních a jiných normativních právních aktů upravujících vztahy v oblasti podnikatelské a jiné ekonomické činnosti;
- 1 zpracovává návrhy na zlepšení zákonů a dalších normativních právních předpisů upravujících vztahy v oblasti podnikatelských a jiných ekonomických aktivit;
- 1 organizuje práce na projednávání návrhů, žádostí a stížností občanů a jejich přijímání před soudy;
- 1 rozhoduje v rámci své působnosti o otázkách vyplývajících z mezinárodních smluv Turkmenistánu;
- 1 vykonává další pravomoce, které mu byly dány právními předpisy Turkmenistánu

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Na české občany se vztahuje vízová povinnost. Vzhledem k tomu, že v Česku není zastupitelský úřad Turkmenistánu, podává se žádost o vízum obvykle na Velvyslanectví Turkmenistánu ve Vídni.

Z hlediska obecné kriminality lze Turkmenistán charakterizovat jako relativně bezpečnou zemi. Bezpečnostní situace v Ašchabadu je velmi stabilizovaná, pohyb po městě na větších osvětlených ulicích i po půlnoci je bezpečný, což je dáno i vysokým počtem policistů v ulicích.

Podrobné informace o vízech TM je na webové stránce MZV TM www.mfa.gov.tm.

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Základním pracovněprávním předpisem v Turkmenistánu je zákoník práce. Pokud jde o zaměstnávání cizinců, ti mohou pracovat na území Turkmenistánu na základě povolení k získání zahraniční pracovní síly, které se vydává turkmenskému zaměstnavateli.

Zaměstnavatel je povinen předložit následující doklady:

- 1 žádost
- 1 návrh pracovní smlouvy nebo jiné dokumenty potvrzující předběžnou dohodu s cizími občany nebo cizími firmami o úmyslu a podmínkách získání zahraničních specialistů
- 1 dotazník zahraničního specialisty s fotografií
- 1 doklad o zaplacení poplatku za vydání povolení
- 1 lékařské potvrzení o bezinfekčnosti na HIV

5.9 Veletrhy a akce

Přehled mezinárodních výstav 2021 v Turkmenistánu.

Turkmen Construction 2021 - 28. - 30. 9. 2021 - stavebnictví, stavebnické materiály, zařízení

Turkmen Energetika 2021 - 28. - 30. 9. 2021 - energetika, energetická bezpečnost, elektrická energie, zařízení

Turkmen Health 2021 - 10. - 12. 10. 2021 - zdravotnictví, léky, medicínské přístroje a výrobky

AgroPack Turkmenistan 2021 - 21. - 30. 10. 2021 - živočišná a rostlinná výroba, zemědělské přístroje, minerální hnojiva, zařízení na balení

OGT Expo 2021 - 28. - 30. 10. 2021 - ropa a ropné výrobky, plyn, ropný a plynárenský průmysl

TurkmenTel 2021 - 10. - 11. 11. 2021 - sítě a spoje, IT-technologie, informační bezpečnost, komunikační technologie

Podrobné informace v případě zájmu:

Obchodně průmyslová komora Turkmenistánu, tel: + 902 122 726 162

6 Kontakty

Podkapitoly:

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Pro Turkmenistán je akreditováno Velvyslanectví České republiky v Taškentu:

Embassy of the Czech Republic

3-Navnihol ko'chasi, 6-uy

Mirzo-Ulug'bek tumani

Toshkent shahri, 100041

Tashkent / Uzbekistan

česky:

Velvyslanectví České republiky

Třetí ulice Navnichol 6

Mirzo-Ulugbetský rajon

100041 Taškent, Uzbekistán

tel.: +998 711 206 071

e-mail: tashkent@mzv.cz

web: www.mzv.cz/tashkent

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

- 1 Požárníci - 01
- 1 Policie - 02
- 1 Záchranka - 03

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

- 1 www.turkmenistan.gov.tm - zprávy, komentáře, ekonomika
- 1 www.mfa.gov.tm - Ministerstvo zahraničních věcí Turkmenistánu
- 1 www.cbt.tm - Centrální banka Turkmenistánu
- 1 www.cci.gov.tm - Obchodně-průmyslová komora Turkmenistánu

Informace o internetových stránkách dalších státních institucí TM je na www.wiki-tm.com a russia.tmembassy.gov.tm.